

EMİSYON PRİMİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR

I.GİRİŞ

Bilindiği üzere mülga TTK nun 286 ncı maddesinde hüküm altına alınmış bulunan emisyon primi yürürlükteki 6102 sayılı TTK nun 347 nci maddesinde aynen yer almış bulunmaktadır.

Anonim şirketlerin sermaye ihtiyacını karşılamak üzere yeni hisse senedi ihracı sırasında nominal değeri üzerinde hisse senetlerinin satılması emisyon primini ifade etmekte olup, ancak özellikle borsaya kayıtlı bulunmayan anonim şirketler bakımından fazlaca uygulanmayan bir madde olarak Türk Ticaret Kanununda yer almaktadır.

Bununla birlikte emisyon priminin ekonomide önemli etkileri söz konusudur sermaye artırımına ve yeni yatırımların gerçekleştirilmesine etkileri gibi...

Halka açık olmayan şirketlerde primli hisse senedi çıkarmanın zorlukları bulunmaktadır. Bir taraftan firmalar, yeni ortak almayı şirketin yönetimine ortak alma olarak, şirketi kaptırma olarak düşünmekte ve bu nedenle hisse senedi çıkararak yeni ortak alma yoluna gitmemekte, diğer taraftan şirkete ortak olanlar, primli pay almaya hazır olmalarına karşın şirkette çoğunluk hissesine sahip olanların yeni ortaklara bilgi vermeyecekleri, kâr payı dağıtmayacakları korkusu ile hisse senetlerine yatırım yapmamaktadırlar. Yani bu şirketler bakımından karşılıklı güvensizlik söz konusu olmaktadır. Eğer söz konusu güvensizlik ortadan kalkar, Ticaret Kanununda da yeni teşvik edici bir düzenleme yapılırsa, uzun prosedürlerle borsaya açılmayan veya açılmayan firmalar da primli paylar ihraç ederek yeni ortaklar alabilir, şirketlerin sermayeleri kuvvetlenebilir ve yeni yatırımlara başlayabilirler diye düşünülmektedir.

Primli Hisse Senedi ihracı daha ziyade borsaya kayıtlı olan ve hisse senetleri borsada tedavül eden şirketlerde uygulanmaktadır.

Özellikle prestijli şirketlerin hisse senetleri sermaye yapısı kuvvetli ve kârlılık oranının yüksek olması durumunda itibari değerinin üzerinde satın alınabilmektedir.

1.Emisyon Primi (Agio-Primli Pay) tanımı

Anonim şirketlerde kuruluş veya sermaye artırımını esnasında, pay senedinin üzerinde yazılı değerden yani itibari değerden daha yüksek değerle çıkarılması halinde, bu itibari değer ile satış bedeli arasındaki fark emisyon primi olarak adlandırılmakta ve bu paya da primli pay denilmektedir.

6102 sayılı yürürlükteki Türk Ticaret Kanununda da primli paylar adı altında 347 inci maddede emisyon primine ilişkin bir düzenleme yapılmıştır. Madde aynen aşağıdaki gibidir;

"İtibari değerinden aşağı bedelle pay çıkarılamaz. Payların itibari değerinden yüksek bir bedelle çıkarılabilmeleri için esas sözleşmede hüküm veya genel kurul kararı bulunmalıdır".

Bu hükme göre şirketin, primli pay senedi çıkarmaya karar vermesi durumunda önce esas sözleşmede bu konuda hüküm olup olmadığına bakılır. Esas sözleşmede hüküm yoksa genel kurul kararı alınmalıdır, aksi takdirde, primli pay senedi çıkarılamaz.

Primli pay senedi çıkarma nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

a. Bilindiği gibi, şirketler çalıştıklarında kâr elde ederler ve bu kârlardan yedek akçe ayrılır. Bu yedek akçeler şirketin değerini artıran unsurlardandır. Yasal olarak ayrılma zorunluluğu bulunmaktadır.

b. Şirketin taşınmaz varlıkları yıllar itibarıyla değer kazanmaktadır.

c. Şirketin itibarı, piyasada iyi tanınması da şirket paylarının değerini artıran unsurlardandır.

Primli pay senetleri, daha çok sermaye artırımını esnasında çıkarılabilir. Şirket, sermaye artırımına kalktığı zaman, şirketi yönetenler, şirkette birikmiş yedek akçeler ile maddi ve gayrimaddi değerlerin belirli bir oranda paraya dönüştürülmesi amacını güdebilirler ve aynı zamanda da eski pay sahipleri ile yeni pay sahipleri arasında eşitlik sağlamayı dikkate alırlar. İşte bu gaye ile primli pay senedi çıkarılma gereği ve emisyon primi doğar.

2.Emisyon primi ve sermaye

Emisyon primi esas sermayenin bir parçası olmamakla birlikte esas sermayenin ödenmesi gibi ödenir. TTK nun 344/1 maddesi uyarınca nakden taahhüt edilen payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir. Payların çıkarma primlerinin tamamı tescilden önce ödenir.

Prim ödemesi, şirketin mal varlığını artırır fakat esas sermaye olarak kaydedilmez. Elde edilen emisyon priminin nasıl kullanılacağı Türk Ticaret Kanununun 519 ncu maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alınmıştır.

Elde edilen primin,

a. Çıkarılma giderleri

b. Yok edilme yani itfa karşılıkları

c. Hayır amaçlı yapılan ödemeler

İçin kullanıldıktan sonra kullanılmamış kısmı genel kanuni yedek akçelere eklenir.

Emisyon primi ortaklık kazancı sayılmadığından kâr payı olarak da pay sahiplerine dağıtılamaz.

3.Emisyon priminin vergisel boyutu

a. Kurumlar vergisi kanununa göre emisyon primi

KVK na göre emisyon priminden kurumlar vergisi alınmaz. Kanunun 5/10-ç maddesine göre emisyon primi veya hisse senedi ihraç primi kurumlar vergisinden istisnadır. Emisyon primleri önceleri kazanç olarak kabul edilerek vergilendirmeye konu edilirken sonradan Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen hüküm ile vergiden istisna edilmiştir.

b. Katma değer vergisi kanununda emisyon primi

KDV Kanununa göre emisyon primleri vergiye tabi değildir.

4.Emisyon primi muhasebesi

Hisse senetleri halka arz olunan şirketin 1000 TL. nominal değerli pay senetlerinin 1.100.-TL dan yani 100 TL: primli olarak toplam 5.000.000 lira tutarında pay senedi çıkarma kararı aldığı, Pay senetlerinin çıkarılması ile ilgili olarak 20.000 TL. denetim ücreti, 8.000

TL. gazete ilanı, 5.000 TL. diğer giderler olmak üzere toplam 33.000 TL. ihraç gideri yapılmış olduğunu varsayalım. Bu bilgiler ışığında emisyon priminin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır. Pay senetleri bedelinin bir defada ödendiği farz edilmektedir.

-----/...../.....-----
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE 5.000.000.

- 500 SERMAYE 5.000.000.
-Sermayenin Taahhüdü

-----/...../.....-----

102 BANKALAR 5.500.000.-
102.01.050Bankası..... Şb.
-501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE 5.000.000..
-520 PAY SENEDİ İHRAÇ PRİMİ 500.000..

-Pay senetlerinin nominal bedel üzerinden satılması

-----/...../.....-----

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ33..000..
-770.80. Pay denetim, ilan ve diğer giderleri
-100 Bankalar 33.000.

- Pay senedi ihracına yönelik yapılan giderlerin kayıtlara alınması

-----/...../.....-----

520 PAY SENEDİ İHRAÇ PRİMİ 33.000.
- 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 33.000.-
770.80. Pay denetim, ilan ve diğer giderleri
Pay senedi ihracına yönelik yapılan giderlerin emisyon primlerinden düşülmesi

-----/...../.....-----

Bu kayıtlar sonucunda, pay senedi ihraç primi düşüldükten sonra emisyon primi $500.000 - 33.000 = 467.000$ TL. olarak sermaye hesabının altında görülecektir.

II. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ekonominin rayına oturması ile birlikte pay senetleri ihraç primlerinin gündeme geleceği ve işletmeler için sermayenin güçlenmesini sağlayan iyi bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte emisyon primlerinin etkin olması için iki faktör var. Biri güven faktörü diğeri vergi yasaları ayağı. Yatırımcıların şirketlere duyacağı güven, başka alanlara giden fonların şirket hisse senetlerine akmasını sağlayacak bu da emisyon priminin uygulamaya geçmesini sağlayacaktır. Vergi yasalarında ise istisna hükmü bulunmaktadır.

Limited şirketlerin primli hisse senedi çıkarıp çıkaramayacağı tereddütlü olmakla birlikte TTK 610 ncu maddesinde anonim şirketlere ilişkin 514 ilâ 527 nci madde hükümleri limited şirketlere de uygulanır hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla bu hüküm uyarınca

Kanunun 519 ncu maddede yer alan emisyon primlerine ilişkin hükmün limited şirketler için de uygulanabileceği anlamına geldiğinden bu şirketlerin de emisyon primli hisse senedi çıkarabileceği ifade edilebilir.

Emisyon primleri ile ilgili diğer bir sorun sermayeye ilave edilip edilmeyeceği hususudur. TTK hükmüne göre emisyon priminin yukarıda belirtilen harcamalar yapıldıktan sonra kullanılmayan kısmın genel kanuni yedek akçalara aktarılması gerekmektedir. Kanunun 519 ncu maddesi gereğince sermayenin yarısını aşmadığı takdirde, sadece zararların kapatılmasına, işlerin iyi gitmediği zamanlarda işletmeyi devam ettirmeye veya işsizliğin önüne geçmeye ve sonuçlarını hafifletmeye elverişli önlemler alınması için kullanılabilir. Yedek akçeler sermayenin yarısını aşmadıysa emisyon primleri sermayeye eklenemeyeceği düşünülmektedir, Bununla birlikte yedek akçe ayrıldıktan sonra ve sermayenin yarısını aştıktan sonra emisyon priminin kalan kısmının sermayeye aktarılmasında yasal sakınca bulunmadığına ilişkin görüşler de bulunmaktadır. Bu nedenle söz konusu tereddüdün giderilmesi bakımından TTK nda düzenleme yapılması gerektiği düşünülmektedir.